

Результати реалізації флагманського проєкту МОН у межах Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні

МОН у межах виконання Плану заходів на 2023-2024 роки з реалізації [Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року](#), реалізує флагманський проєкт «Освіта для всіх», що передбачає:

- друк підручників та посібників шрифтом Брайля для учнів з порушеннями зору;
- розширення мережі освітніх центрів Державної установи «Школа супергероїв» для дітей, які проходять лікування або реабілітацію в закладах охорони здоров'я;
- розширення мережі освітніх центрів-партнерів Державного ліцею «Міжнародна українська школа» для забезпечення надання освітніх послуг здобувачам освіти, які тимчасово або постійно проживають за кордоном;
- розвиток та підтримку Всеукраїнської школи онлайн, забезпечення дистанційного навчання електронними ресурсами;
- придбання спеціальних шкільних автобусів, обладнаних для потреб маломобільних груп населення;
- реалізація проєкту «Точка дотику»;
- створення безпечних умов для здобувачів повної загальної середньої освіти шляхом нового будівництва, капітального ремонту та реконструкції об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту у закладах освіти.

Підручники шрифтом Брайля

Для дітей з порушенням зору важливо мати доступні та зручні інструменти для здобуття освіти. Для цього МОН забезпечує друк підручників рельєфно-крапковим шрифтом Брайля, які читають через дотик пальцями.

До роботи над створенням підручників долучають експертів, використовують пристрої та програми, щоб перетворити текст на спеціальний шрифт.

Важливими етапами створення підручників шрифтом Брайля є:

- адаптація підручника через зміну подання матеріалу для осіб із порушеннями зору;
- експертне оцінювання підручника з урахуванням дотиково-слухового способу сприйняття;
- врахування особливостей сприймання інформації здобувачами освіти з порушеннями зору.

До адаптації підручників були залучені експерти зі спеціальної педагогіки, які мають професійні компетентності та практичний досвід, адже підручник рельєфно-крапковим шрифтом має передавати графіки, малюнки, формули, карти без зміни змісту й складності навчального завдання та обов'язково містити повний матеріал, без скорочення.

У 2024 році надруковано 34 навчальних видання, що вже адаптуються рельєфно-крапковим шрифтом (шрифтом Брайля), загальним накладом 27 750 примірників.

Серед них:

- для 1 класу 5 друкованих видань: 3 підручника та 2 посібника, загальним накладом 3 398 примірників;
- для 2 класу 5 друкованих видань: 3 підручника та 2 посібника, загальним накладом 4 348 примірників;
- для 7 класу 13 підручників, загальним накладом 9 674 примірника;
- для 11 класу 11 підручників, загальним накладом 10 330 примірників.

Підручники шрифтом Брайля допоможуть створити рівні умови для навчання, а кількість таких підручників має повністю задовольнити потребу українських школярів з порушенням зору. Адже це і є рівні можливості.

Мережа освітніх центрів Державної установи «Школа супергероїв»

[Школа супергероїв](#) - це мережа сучасних освітніх центрів у закладах охорони здоров'я. Тут навчаються діти, які змушені проходити лікування або реабілітацію в стаціонарах лікарень.

Державна установа була створена як продовження ініціативи Громадської організації «Маленьке серце з мистецтвом», яка заснувала мережу Шкіл Супергероїв для забезпечення конституційного права на освіту дітей, які перебувають на стаціонарному лікуванні в закладах охорони здоров'я. Це унікальний прецедент підтримки державою громадської ініціативи. Перший клас Школи Супергероїв було створено в 2016 для маленьких пацієнтів центру «Клініка для лікування дітей, хворих на ВІЛ-інфекцію/СНІД» Національної дитячої спеціалізованої лікарні «Охматдит» МОЗ України.

Державна установа «Школа супергероїв» була створена рішенням Уряду (постанова КМУ від 28 жовтня 2021 року № 1160) відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів формування мережі ліцеїв для запровадження якісної профільної середньої освіти», прийнятого Верховною Радою України 15.07.2021, за ініціативи Офісу Президента, Уряду України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України та за підтримки [першої леді України Олени Зеленської](#).

Основним завданням Школи Супергероїв є забезпечення освітніх послуг. У кожному освітньому центрі вихователі займаються з дітьми віком від 3 до 6 років. Працюють початкові класи для забезпечення освітніх послуг учнів 1-4 класів за програмою НУШ. Уроки для дітей 5-11 класів організовано відповідно до потреб за принципом репетитора за кошти держави відповідно до Стандарту освіти з урахуванням освітніх програм закладів освіти, в яких діти здобувають освіту за місцем проживання. Передбачено можливість організовувати навчання дітей з особливими освітніми потребами, доступні корекційно-розвиткові та психолого-педагогічні послуги. Психологи освітніх центрів забезпечують психологічну підтримку та допомогу не лише вихованцям та учням, а й педагогічним працівникам освітнього центру.

На сьогодні вже діє 17 освітніх центрів «Школи супергероїв», які утворюють освітню мережу та працюють під патронатом Олени Зеленської, першої леді України. Вчителі щодня дарують учням справжнє дитинство — просто у стінах лікарень, на заняттях для дошкільнят, уроках початкової, середньої школи та для старшокласників.

Цінностями Школи супергероїв є турбота, повага, чесність, добросовісність та толерантність.

За час свого функціонування як державної установи, Школа Супергероїв надала більше 125 000 освітніх послуг 14 500 дітям, які перебували в лікарнях на лікуванні та реабілітації в стаціонарі.

Торік понад 15 тисяч маленьких пацієнтів лікарень з 11 міст України стали супергероями. Цього року до них долучаються сотні дітей з лікарень Рівного, Вінниці, Кривого Рогу, Одеси, Львова та Полтави - в цих містах освітні центри з'явилися цього року.

“Як засновниця Школи Супергероїв, завжди розповідаю про нього з особливим теплом. Школа супергероїв – мережа освітніх центрів у лікарнях, створена, щоб діти, які тривалий час перебувають у медичних закладах, могли навчатися, розвиватися, соціалізуватися і отримувати підтримку і мотивацію для швидшого одужання. Цьогоріч [Olena Zelenska Foundation / Фундація Олени Зеленської](#) підтримала створення шести нових осередків. Розширюючи мережу освітніх центрів, завдяки системній підтримці, ми змінили підхід до планування просторів. Тепер класи розташовані компактно і зручно для дітей, батьків і викладачів. Кожен освітній центр має простір для дошкільнят, кабінет ментального здоров'я і, звичайно, класи початкової та середньої школи”, - розповіла заступниці Міністра Євгенія Смірнова та засновниця Школи Супергероїв.

Наприкінці серпня 2024 року [Президент України Володимир Зеленський і перша леді Олена Зеленська](#) відвідали новостворений освітній центр "Школа супергероїв" у Кривому Розі в межах робочої поїздки до Дніпропетровської області. *«Діти, які в Кривому Розі перебувають у лікарнях, стикаються не лише з хворобами, а й з реаліями війни. Тому Школа Супергероїв для них – це більше, ніж просто класи. Це місце, де їм повертають дитинство, надію та підтримку. Я щиро радію, що Школа Супергероїв так активно розвивається, і моя Фундація причетна до цього. Сподіваюся, що підтримка, яку діти отримують у цих осередках, допоможе їм швидше одужати» – зазначила Олена Зеленська, перша леді України, засновниця Фундації.*

Державний ліцей «Міжнародна українська школа»

[Міжнародна українська школа](#) - допомагає дітям бути на зв'язку з Батьківщиною.

Головним завданням Державного ліцею «Міжнародна українська школа» є забезпечення права на здобуття повної загальної середньої освіти України громадянами України незалежно від місця їхнього проживання.

Відповідно до статуту Ліцею учасниками освітнього процесу є здобувачі

освіти, які опановують програмовий матеріал за індивідуальним навчальним планом (918 осіб) та учні, які проходять підготовку до оцінювання та державної підсумкової атестації в освітніх центрах за кордоном, що діють при громадських організаціях/асоціаціях та співпрацюють із Ліцеєм відповідно до укладених договорів (6 239 осіб).

Станом на сьогодні загальна кількість учнів Ліцею становить 7157 осіб.

У 2023/2024 навчальному році Державний ліцей «Міжнародна українська школа» співпрацював з 44 громадськими організаціями/асоціаціями з 14 країн світу (Іспанії, Італії, Туреччини, Молдови, Португалії, Франції, Бельгії, Польщі, Чехії, Австрії, Литви, Болгарії, Швейцарії, Словаччини), при яких діють 44 освітніх центрів, створені цими організаціями, що є юридичними особами на територіях країн перебування (3 п'ятиденні ОЦ Варшава, Стамбул, Вільнюс (Клайпеда, Шауляй, Каунас); 41 – суботні й недільні школи).

Батьки учнів, що перебувають за кордоном, для продовження навчання дітей можуть звернутися до партнерів Міжнародної української школи МОН у [окремих країнах](#) або безпосередньо до МУШ. Контактну інформацію шукайте на [сайті](#).

Всеукраїнська школа онлайн

[Всеукраїнська школа онлайн](#) — це платформа для дистанційного та змішаного навчання учнів 5-11 класів та методичної підтримки вчителів. Мета Всеукраїнської школи онлайн — забезпечити кожному українському учневі та вчителю рівний, вільний і безоплатний доступ до якісного навчального контенту.

Платформа містить відеоуроки, тести та матеріали для самостійної роботи з 18 основних предметів: українська література, українська мова, біологія, біологія та екологія, географія, всесвітня історія, історія України, математика, алгебра, алгебра і початки аналізу, геометрія, мистецтво, основи правознавства, природознавство, фізика, хімія, англійська мова та зарубіжна література.

Діти можуть користуватися платформою як для навчання під час карантину, так і для ознайомлення з темою, яку пропустили у школі через хворобу або з інших причин. Для вчителів розроблені рекомендації для проведення змішаного та дистанційного навчання за допомогою навчальних матеріалів платформи.

Увесь навчальний контент відповідає чинним державним освітнім програмам, а його якість перевірена Українським інститутом розвитку освіти. Перелік та тематику курсів запропоновано Міністерством освіти і науки України.

Платформу створено Громадською спілкою «Освіторія» на замовлення Міністерства цифрової трансформації України, Міністерства освіти і науки України та державної установи «Український інститут розвитку освіти», за підтримки Швейцарії, в межах Швейцарсько-українського проєкту DECIDE, який виконується Консорціумом ГО DOCCU та PH Zurich.

На вебсайті Всеукраїнської школи онлайн зареєстровано 820 тис. користувачів.

Кількість навчальних матеріалів на вебплатформі «Всеукраїнська школа онлайн» протягом 2024 року збільшено у межах Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні, створеної за ініціативою першої леді Олени Зеленської.

З початку року на платформі було розміщено 19 нових курсів, що містять 801 урок. Серед них:

1. 10 курсів у січні, зокрема «Громадянську освіту», «Зарубіжну літературу», «Мовно-літературну галузь», «Природничу галузь» та інші.
2. 1 курс у квітні: «Німецька мова (друга іноземна) 6 клас».
3. 8 курсів у червні, зокрема «Математика» та «Українська мова та читання» для 1–4 класів.

Важливо: курси для 5–6 класів та початкової школи відповідають новим Державним освітнім стандартам (НУШ). Інші курси створені ГС «Освіторія» та Гете-Інститутом в Україні.

У червні 2024 року додатково створено 647 нових уроків для 22 курсів і оновлено 326 уроків для 16 курсів за оновленими навчальними програмами для 5–11 класів. Їхнє оприлюднення очікується у серпні 2024 року.

Усі нові матеріали на ВШО відповідають високим стандартам безбар'єрності, що підтверджено дослідженнями ТОВ «Лабораторія цифрової доступності».

Зазначимо, що на початку серпня 2024 року було [розширено функціонал](#) платформи для підвищення якості дистанційного навчання.

За [покликанням](#) інструкція, яка допоможе зареєструватися у ВШО.

Забезпечення шкільними автобусами

Важливою складовою у забезпеченні безпечної та якісної освіти для здобувачів освіти є закупівля шкільних автобусів. У Державному бюджеті України на 2024 рік також передбачено субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам загальним обсягом 1 млрд грн. Додатково уряд виділив майже 216 мільйонів на шкільні автобуси, щоб підвозити до закладів з укриттям, які стануть безпековими хабами для наших учнів.

Згідно з розпорядженням [Кабінету Міністрів України від 21.06.2024 №569](#) субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання шкільних автобусів розподілено між 22 обласними бюджетами пропорційно до кількості здобувачів освіти. Найбільша кількість учнів, які потребують підвезення шкільними автобусами, у Дніпропетровській (12 960) та Київській (10 049) областях. Відповідно і коштів розподілено для вказаних областей найбільше, а саме: 117 757 тис грн і 91 307 тис. грн відповідно.

За оперативною інформацією департаментів (управлінь) освіти і науки обласних державних (військових) адміністрацій, заплановано придбати 397 автобусів, із них спеціально обладнаних для перевезення маломобільних груп населення – 31.

Відповідно до оперативної інформації департаментів (управлінь) освіти і науки обласних державних (військових) адміністрацій станом на серпень 2024 року придбано 55 автобусів.

Так, наприклад, Запорізька область продовжує активно впроваджувати політику «Школа офлайн». 14 громад та 2 обласні школи отримали 25 нових шкільних автобусів напередодні 2024/2025 навчального року. Чотири з них обладнано для дітей з особливими освітніми потребами.

«Це дасть змогу перевозити учнів із територій без захисних споруд до шкіл з укриттями, гарантуючи безпеку там, де це можливо. Такі школи стануть безпековими хабами для громад. Усе це є інфраструктурним компонентом політики «Школа офлайн», - зазначив Міністр освіти і науки України Оксен Лісовий, який особисто відвідав Запорізьку область.

Зазначимо, що в серпні 2024 року відбулась нарада, проведена під головуванням Прем'єр – міністра України Дениса Шмигала, де обговорили питання щодо удосконалення механізму надання та використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання шкільних автобусів, зокрема, передбачивши особливості визначення потреби, закупівлі та розподілу між регіонами автобусів, спеціально обладнаних для перевезення маломобільних груп населення.

«Точка дотику»: навчання військових, які втратили зір

Проект «Точка дотику» започатковано для створення державної програми навчання та психолого-педагогічного супроводу осіб, які втратили зір внаслідок повномасштабного вторгнення рф.

Навчання відбувається на базі закладів освіти та інших установ, що забезпечують методичну, наукову та матеріально-технічну базу проекту.

Партнерами проекту є Бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я в Україні, Радниця-уповноважена Президента України з питань безбар'єрності Тетяна Ломакіна, Народна депутатка України Анна Пуртова, Міжнародний благодійний фонд «Альянс громадського здоров'я», Blind Veterans UK, Громадська спілка «Всеукраїнська ліга організацій осіб з інвалідністю по зору «Сучасний погляд», навчально-реабілітаційний центр «Левеня», Громадська організація «Unbroken».

Основною метою проекту є розробка та апробація державної програми навчання, адаптації та підтримки осіб, які втратили зір внаслідок воєнних дій, підготовка підґрунтя для подальшого державного фінансування та впровадження послуг з соціальної адаптації й підтримки осіб з порушенням зору, в першу чергу ветеранів війни.

На сьогоднішній день розроблено та апробовано 2 моделі короткострокової (4-тижневої) навчально-адаптаційної програми, що отримали рецензію від «Blind Veterans UK».

Проїшли навчання 11 ветеранів з повною втратою зору та 11 супроводжуючих їх осіб. Ветеранів забезпечено сучасними гаджетами (асистивними технологіями) для підтримки самостійності у соціально-побутовому орієнтуванні та комунікації. Апробовано програму підтримки за місцем проживання. В рамках впровадження проекту тренери програми пройдуть навчання у Великій Британії.

Будівництво укриттів

Головне під час навчання та роботи – це життя та здоров'я учасників освітнього процесу, тому перша вимога – це їхня безпека.

Усього (за даними ДСНС) у закладах загальної середньої освіти перебуває на обліку 10 442 об'єктів фонду захисних споруд. Усього ЗЗСО мають змогу забезпечити укриття близько 2,8 млн. учасників освітнього процесу (73,7 %).

За результатами комісійних щоквартальних обстежень, проведених протягом другого кварталу поточного року, встановлено, що для учасників освітнього процесу організовано 1835 укриттів, які розташовані на перших поверхах.

Довідково. З 1835 найпростіших укриттів, які розташовані на перших поверхах:

у закладах загальної середньої освіти — 1000 од.;

у закладах дошкільної освіти — 524;

у інших — 311 од.

У 2024 році передбачено субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на облаштування безпечних умов у закладах, що надають загальну середню освіту у сумі 2 500 000, 00 тис. грн.

Також Уряд виділив додаткові 5 мільярдів гривень на облаштування укриттів у школах та професійних училищах.

Додаткові 5 млрд грн на укриття у 8 прифронтових регіонах дозволять:

- побудувати 52 об'єкти

-зробити капітальний ремонт у 25 об'єктах.

З них 24 укриття у закладах професійної (професійно-технічної) освіти та 53 у школах.

Сумарно у 77 закладах освіти буде створено 36 000 місць, що дасть можливість за умов організації двозмінного навчання забезпечити доступом до очної освіти 66 000 учнів. Укриття будуть побудовані та відремонтовані у 51 громаді. 78 % (60 ЗО) об'єктів будуть побудовані / відремонтовані у закладах, які на даний момент працюють дистанційно.

Укриття стануть безпековими освітніми хабами, на базі яких можливою буде організація навчання декількох шкіл, позашкільної діяльності, розгортання осередків з подолання освітніх втрат. У тих громадах, де дозволить безпекова ситуація здійснюватиметься підвезення учнів. Планується організувати підвезення для 10 000 дітей. Укриття забезпечуватимуться автономним енергопостачанням, що дозволить більш гнучко організувати освітній процес у періоди відключення світла. Таким чином, інвестиції у безпекову освітню інфраструктуру працюватимуть комплексно (укриття + автобуси + автономне живлення + девайси).

Відновлення очного навчання нелегке та тривале завдання, мета якого подолати освітні втрати і забезпечити розвиток нашого людського капіталу.

Національна стратегія інклюзивного навчання

У межах реалізації Стратегії зі створення безбар'єрного простору МОН у співпраці з Радницею-уповноваженою Президента України з безбар'єрності Тетяною Ломакіною розроблено [Національну стратегію з розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та операційного плану заходів з її реалізації на 2024 – 2026 роки](#). Кабінетом Міністрів України її було схвалено 07 червня 2024 року. Стратегію розроблено за участі науковців, педагогічних

працівників, громадськості, міжнародних експертів, батьківської спільноти, народних депутатів України.

Стратегією передбачено забезпечення доступу до якісної освіти кожній особі з урахуванням індивідуальних потреб та можливостей, із створенням умов для розвитку її потенціалу, зокрема:

кожна особа отримує гарантовані державою освітні послуги, спрямовані на розкриття її потенціалу, максимальний розвиток та соціалізацію, з урахуванням її індивідуальних можливостей та потреб,

отримує якісні освітні послуги відповідно до індивідуальних потреб у комфортному, безпечному, безбар'єрному, дружньому до кожного учасника освітнього процесу інклюзивному освітньому середовищі,

а також українське суспільство приймає багатоманіття людини і враховує потреби всіх учасників освітнього процесу.

До реалізації плану Стратегії залучені центральні органи виконавчої влади, місцеві органи самоврядування, обласні державні адміністрації, громадські організації.

“Метою реалізації стратегії є забезпечення кожної особи якісною освітою відповідно до індивідуальних потреб у комфортному, безпечному, інклюзивному освітньому середовищі” зазначила заступниця Міністра Євгенія Смірнова.

Проведені заходи

Протягом першого півріччя 2024 року було проведено ряд заходів із опрацювання проблемних питань інклюзивного навчання та перспектив подальшого розвитку освітньої безбар'єрності в Україні. Заходи було організовано Міністерством освіти і науки України за участі ключових стейкхолдерів: педагогів, науковців, представників батьківських, громадських організацій, міжнародних партнерів та державних органів.

Так, в травні 2024 року була проведена нарада «Освіта без бар'єрів», де обговорювались питання інклюзивного навчання, приклади успішної інклюзивної практики в регіонах (Школа супергероїв), освіта протягом життя, відбулась презентація Презентація проєкту «Точка дотику». Нарада відбулась за участі радниці — уповноваженої Президента України з питань безбар'єрності Тетяни Ломакіної, заступниці Міністра освіти і науки України Євгенії Смірнкової.

Також в травні відбулась нарада з представниками Інклюзивно-ресурсних центрів на тему: «Інклюзивно-ресурсні центри. Проблеми та їх вирішення».